

สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 12

หัวข้อการพัฒนา การดำเนินงาน “โครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่” ของสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 12
สรุปสาระสำคัญ

การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นการบริหารจัดการพื้นที่ทำการเกษตรให้สามารถปลูกพืช และมีรายได้ตลอดทั้งปี การบริหารจัดการน้ำให้เพียงพอจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะการขุดสระเก็บน้ำเพื่อให้มีการใช้น้ำได้เหมาะสมกับชนิดพืชที่ปลูกนั้น ประกอบด้วยปัจจัยหลายอย่าง เช่น ลักษณะของพื้นที่ ดิน ระดับน้ำใต้ดิน และตำแหน่งของสระเก็บน้ำ การกำหนดขนาดพื้นที่โครงการกับปริมาณสระเก็บน้ำ ตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อให้การบริหารจัดการน้ำมีความเหมาะสมกับพื้นที่และชนิดพืชที่ปลูก การบริหารจัดการ การขุดสระและวางรูปผังแปลงโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ อย่างเหมาะสม

แนวทางการดำเนินโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ของสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 12 ในฐานะหน่วยงานระดับพื้นที่ของกรมพัฒนาที่ดินได้รับมอบหมายให้ดำเนินการพัฒนาพื้นที่ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ซึ่งมีเป้าหมายเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ ในพื้นที่จำนวน 601 ราย ใน 136 ตำบล 48 อำเภอ 7 จังหวัด โดยการขุดสระเก็บน้ำเพื่อใช้เป็นแหล่งเก็บกักน้ำฝนหรือน้ำซึมที่ไหลซึมออกมาจากดินโดยการขุดดินออกให้เป็นที่สำหรับกักน้ำให้มีความจุตามปริมาณน้ำที่ต้องการจะเก็บไว้ใช้แล้วหน้าดินที่ขุดมาปรับเป็นพื้นที่เพาะปลูกและใช้ประโยชน์อื่น ๆ ในพื้นที่โดยดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานและดำเนินการตามคู่มือโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ของกรมพัฒนาที่ดิน ดังนี้

1. วิธีการคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ

คณะทำงานขับเคลื่อนฯ ระดับอำเภอ ประกอบด้วย ผู้แทนจากส่วนราชการ ผู้แทนจากสภาเกษตรกรในพื้นที่ และผู้แทนจากชุมชนในพื้นที่ เป็นผู้คัดเลือกเกษตรกรในแต่ละตำบล ผู้ผ่านการคัดเลือกจะต้องมีคุณสมบัติสอดคล้อง พื้นที่เหมาะสม ผ่านเกณฑ์ กรรมการมีมติเป็นเอกฉันท์ ตามลำดับการสมัคร ทำสัญญาพร้อมเอกสารหลักฐานเรียบร้อย ซึ่งส่วนใหญ่เกษตรกรในพื้นที่สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 12 จะผ่านเกณฑ์น้อยและมีการสละสิทธิ์เมื่อรับทราบรายละเอียดโครงการ

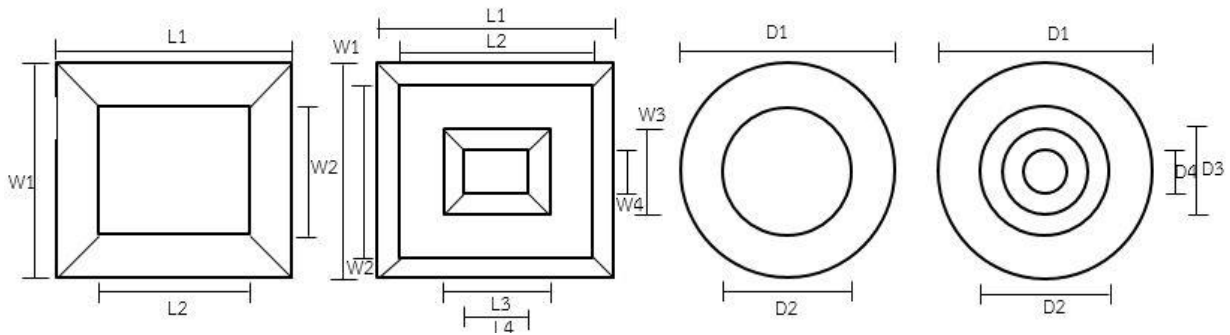
2. การพิจารณาความเหมาะสมพื้นที่ขุดสระเก็บน้ำ

การพิจารณาและคัดเลือกพื้นที่เพื่อวางผังการขุดสระน้ำ และปรับเป็นพื้นที่เพาะปลูกใช้สอย โดยยึดหลักตามขั้นตอน คือ

- พิจารณาจากแผนที่ความเหมาะสมของดินสำหรับสร้างบ่อขุด
- การศึกษาสำรวจสภาพพื้นที่ ลักษณะและสมบัติของดิน เช่น ความลาดชัน การระบายน้ำของดิน ความลึกของดิน ชั้นหินพื้น ระดับน้ำใต้ดิน เป็นต้น
- การทดสอบเพิ่มเติม ได้แก่ การทดสอบความชื้นผ่านได้ของดิน และทดสอบการแตกกระจายของดิน

3. การวางผังบริเวณแปลง

คณะทำงานขับเคลื่อนระดับอำเภอร่วมกับเกษตรกรเจ้าของพื้นที่ที่พิจารณาพื้นที่เลือกรูปแบบสระเก็บน้ำตามแบบมาตรฐานที่กรมพัฒนาที่ดินกำหนดประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมและรูปวงกลมหรือรูปอื่นที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของเกษตรกรซึ่งรูปทรงเรขาคณิตที่สามารถตรวจนับปริมาณดินขุดได้จัดวางตำแหน่งของสระเก็บน้ำและวางแผนการใช้ประโยชน์พื้นที่ตามคำแนะนำตามหลักวิชาการ และ / หรือ ตามความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ พร้อมทั้งบันทึกข้อมูลลงในหนังสือยินยอมของเกษตรกรในการขุดสระเก็บน้ำและแบบฟอร์มการเลือกรูปแบบและ

ขนาดสระเก็บน้ำโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรใหม่

รูปแบบสระเก็บน้ำ

ตัวอย่างรูปแปลนโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรใหม่

4. การออกแบบและจัดทำเอกสารแผนการก่อสร้าง

กรมพัฒนาที่ดินได้คำนวณปริมาณดินขุดดินถมพื้นที่ที่ดำเนินการ 4 ขนาด ได้แก่ 2.5 ไร่ ,3 ไร่ ,4 ไร่ และ 5 ไร่โดยใช้หลักคิดจากการประเมินอัตราการใช้น้ำของพืชนาข้าว 1,200 ลูกบาศก์เมตรต่อไร่ พืชผักสวนครัว 1,070 ลูกบาศก์เมตรต่อไร่ และความเหมาะสมความพอดีของการบริหารจัดการน้ำพื้นที่เพาะปลูกพื้นที่ใช้สอยและแรงงาน

- ขนาดพื้นที่ 2.5 ไร่ ขุดสระเก็บน้ำปริมาณดินขุด 1,800 ลูกบาศก์เมตร จำนวน 1 บ่อ
- ขนาดพื้นที่ 3 ไร่ ขุดสระเก็บน้ำปริมาณดินขุด 2,100 ลูกบาศก์เมตร จำนวน 1 บ่อ
- ขนาดพื้นที่ 4 ไร่ ขุดสระเก็บน้ำปริมาณดินขุด 2,800 ลูกบาศก์เมตร จำนวน 1 บ่อ
- ขนาดพื้นที่ 5 ไร่ ขุดสระเก็บน้ำปริมาณดินขุด 3,500 ลูกบาศก์เมตร จำนวน 1 บ่อ

กรณีที่เกษตรกรเข้าร่วมโครงการมีความประสงค์ให้ทำการก่อสร้างไม่ตรงตามแบบรูปรายการตามแบบมาตรฐานที่กรมพัฒนาที่ดินกำหนดก่อนดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างให้สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต/สถานีพัฒนาที่ดินจัดทำแบบรูปรายการตามความประสงค์ของเกษตรกรโดยต้องเป็นรูปแบบที่สามารถคำนวณปริมาณดินขุดได้ ปริมาณดินขุดต้องไม่น้อยกว่า 1,800 ลูกบาศก์เมตรในพื้นที่ 2.5 ไร่, 2,100 ลูกบาศก์เมตรในพื้นที่ 3 ไร่, 2,800 ลูกบาศก์เมตรในพื้นที่ 4 ไร่และ 3,500 ลูกบาศก์เมตร ในพื้นที่ 5 ไร่โดยผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขตมีอำนาจลงนามในแบบการก่อสร้างตามคำสั่งกรมพัฒนาที่ดินที่ 38 /2564 เรื่องมอบอำนาจให้ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขตปฏิบัติราชการแทนอธิบดีกรมพัฒนาที่ดินและที่แก้ไขเพิ่มเติม

5. การจัดซื้อจัดจ้าง

ดำเนินการจัดหาพัสดุโดยปฏิบัติตามขั้นตอนตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องโดยมีวิธีการจัดซื้อจัดจ้างดังนี้

- 1) วิธีประกาศเชิญชวนทั่วไปได้แก่การที่หน่วยงานของรัฐเชิญชวนผู้ประกอบการทั่วไปที่มีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขที่หน่วยงานของรัฐกำหนดให้เข้ายื่นข้อเสนอ
- 2) วิธีคัดเลือกได้แก่การที่หน่วยงานของรัฐเชิญชวนเฉพาะผู้ประกอบการที่มีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขที่หน่วยงานของรัฐกำหนดซึ่งต้องไม่น้อยกว่า 3 รายให้เข้ายื่นข้อเสนอวันแต่ในงานนั้นมีผู้ประกอบการที่มีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนดน้อยกว่า 3 ราย
- 3) วิธีเฉพาะเจาะจงได้แก่การที่หน่วยงานของรัฐเชิญชวนผู้ประกอบการที่มีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขที่หน่วยงานของรัฐกำหนดรายใดรายหนึ่งให้เข้ายื่นข้อเสนอหรือให้เข้ามาเจรจาต่อรองราคารวมทั้งการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุกับผู้ประกอบการโดยตรงในวงเงินเล็กน้อยตามที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกตามความในมาตรา 96 วรรคสอง

6. การบริหารสัญญาและการควบคุมงาน

ด้วยสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 12 มีพื้นที่อยู่ในเขตความมั่นคง 3 จังหวัดชายแดนใต้ จึงแบ่งลักษณะของการจัดจ้างออกเป็น 2 ประเภท คือ แบบ e-bidding และแบบเฉพาะเจาะจง เพื่อให้การดำเนินงานตามระเบียบจึงให้มีการติดตามการดำเนินการขุดสระอย่างต่อเนื่องโดยมีผู้จ้างงานของโครงการเป็นผู้ช่วยผู้ควบคุมงานเพื่อให้มีการดำเนินการขุดสระเป็นไปตามแผนที่กำหนดและระยะเวลาที่กำหนดได้และเมื่อการดำเนินการขุดสระเสร็จสิ้นให้ทำหนังสือส่งมอบนั้นให้แก่สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเพื่อให้หน่วยงานเข้าร่วมบูรณาการในการพัฒนาแปลงเกษตรกรโดยเฉพาะงานพัฒนาที่ดินให้มีการสนับสนุนวัสดุปรับปรุงดินเพื่อแก้ไขความเป็นกรดของดินในเบื้องต้น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการพัฒนาความรู้

- 1) สามารถนำไปปฏิบัติในการปฏิบัติงาน และการบริหารโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มทฤษฎีใหม่ให้เป็นไปตามระเบียบและหลักเกณฑ์ของโครงการ
- 2) สามารถถ่ายทอดข้อมูล แก่เกษตรกรเจ้าของพื้นที่ คณะทำงานขับเคลื่อนโครงการระดับอำเภอ ให้สามารถตรวจสอบสภาพพื้นที่ วางผังแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่และกำหนดขนาดสระเก็บน้ำที่มีความเหมาะสมตามรูปแบบและรายการมาตรฐานที่กรมพัฒนาที่ดินกำหนด

ปัญหาอุปสรรค

- 1) สภาพพื้นที่ไม่เหมาะสม พื้นที่ในเขตความรับผิดชอบของสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 12 ส่วนใหญ่เป็นที่ดอนเป็นลักษณะลูกคลื่นลอนลาดถึงลอนชัน ไม่สามารถจะรวมน้ำให้ลงสระได้
- 2) การถือครองที่ดิน ส่วนใหญ่เกษตรกรถือครองที่ดินไม่เกิน 10 ไร่ ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมโครงการได้เนื่องจากจะเหลือที่ทำการเกษตรน้อย
- 3) การใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่เป็นการปลูกพืชเชิงเดี่ยว จำพวก ไม้ผล ไม้ยืนต้น จึงไม่เหมาะที่จะทำการเกษตรแบบผสมผสาน
- 4) เกษตรกรไม่คุ้นเคยกับโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ที่ต้องมีการทำแปลงนาข้าวด้วย จึงเป็นข้อกั่วงวลในการเข้าร่วมโครงการ จึงทำให้เกษตรกรสละสิทธิ์กันมาก
- 5) สภาพดินส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ดินเค็ม และดินเปรี้ยวจัดจึงไม่เหมาะสมต่อการทำการเกษตรแบบผสมผสาน